

Geliş Tarihi:

06.09.2022

Kabul Tarihi:

12.12.2022

Yayımlanma Tarihi:

31.12.2022

Kaynakça Gösterimi: Tan, E., & Kuş, Y. (2022). Benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahaleler arasındaki ilişkide beden imgesi baş etme stratejilerinin rolünün incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(45). 1423-1441. doi: 10.46928/iticusbe.1171413

BENLİK SAYGISI İLE CERRAHİ OLMAYAN ESTETİK MÜDAHALELER ARASINDAKİ İLİŞKİDE BEDEN İMGESİ BAŞ ETME STRATEJİLERİNİN ROLÜNÜN İNCELENMESİ

Araştırma

Ezgi Tan

Sorumlu Yazar (Correspondence)

İstanbul Ticaret Üniversitesi

etan@ticaret.edu.tr

Yasemin Kuş

İstanbul Ticaret Üniversitesi

yaseminnkus@hotmail.com

Ezgi Tan, İstanbul Ticaret Üniversitesi Psikoloji Bölümünde Öğretim Görevlisi olarak çalışmaktadır. Klinik Psikoloji alanında dersler vermekte ve bu alanlarda araştırmalar yayınlamaktadır.

Yasemin Kuş, İstanbul Ticaret Üniversitesi Psikoloji Bölümünde Öğretim Görevlisi olarak çalışmaktadır. Uygulamalı Psikoloji alanında çalışmalarını sürdürmektedir. Endüstri ve Örgüt psikolojisi alanında dersler vermekte ve bu alanlarda araştırmalar yayınlamaktadır.

BENLİK SAYGISI İLE CERRAHİ OLMAYAN ESTETİK MÜDAHALELER ARASINDAKİ İLİŞKİDE BEDEN İMGESİ BAŞ ETME STRATEJİLERİNİN ROLÜNÜN İNCELENMESİ

Ezgi Tan
etan@ticaret.edu.tr
Yasemin Kuş
yaseminnkus@hotmail.com

Özet

Amaç: Her geçen yıl gerçekleştirilen cerrahi olmayan estetik müdahalelerin sayısı bir önceki yıla kıyasla önemli ölçüde artmaktadır (Aesthetic Plastic Surgery National Data Bank, 2021, p. 6). Bu artışı etkileyebilecek temel psikolojik mekanizmaların araştırılması, hem estetik müdahale öncesi hem de sonrasında hastanın iyi oluşunu anlamak açısından oldukça değerlidir. Bu çalışmada, benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahaleler arasındaki ilişkide beden algısı baş etme stratejilerin rolünün incelenmesi amaçlanmaktadır. Sunulan çalışma kapsamında beden algısı baş etme stratejilerinden görünüşü düzeltme ve olumlu mantıksal kabullenme stratejileri incelenmektedir.

Yöntem: Araştırmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi 267 kadın ve 43 erkek olmak üzere toplamda 310 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların yaşları 18 ile 29 arasında değişmektedir. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Beden İmgesi Baş Etme Stratejileri Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 24 programı ile Process makro eklentisi kullanılmıştır.

Bulgular: Analiz sonuçlarına göre benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahaleler arasındaki ilişkide olumlu mantıksal kabullenme stratejisi biçimlendirici rol oynamaktadır. Beden imgesi ile baş ederken yüksek düzeyde olumlu mantıksal kabullenme stratejisi kullanan kişilerde benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahale arasındaki ilişki zayıflamaktadır. Öte yandan, görünüşü düzeltme stratejisi ile benlik saygısı ve cerrahi olmayan estetik müdahaleler arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ancak, bu stratejinin benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahaleler arasındaki ilişkide biçimlendirici rolü desteklenmemektedir. Elde edilen bulgular alanyazın kapsamında tartışılacaktır.

Özgünlük: Son on yılda, estetik amaçlı müdahalelerin başlangıç yaşının erken yaşlara kadar indiği bilinmektedir. Araştırmanın sonuçları, bedenini olumlu algılama ve iyi yönleri ile var olduğu gibi kabul etmenin genç erişkinlikte estetik müdahale girişimlerini etkilediğine işaret etmektedir. Bu durumda, sosyal medya aracılığıyla maruz kalınan estetik standartların özellikle, genç erişkinler üzerinde etkisinin azaltmanın bir yolu olarak olumlu mantıksal kabullenme beden imgesi baş etme stratejisinin önemini ortaya koymaktadır. Bu çalışma estetik müdahale uygulamalarında benlik saygısının ve beden imgesi ile baş etme stratejilerinin risk ve koruyucu faktörler olabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Benlik Saygısı, Beden İmgesi, Baş Etme Stratejileri, Cerrahi Olmayan Estetik Müdahale, Olumlu Mantıksal Kabullenme, Görünüş Düzeltme

JEL Sınıflandırması: I00

INVESTIGATION THE ROLE OF BODY IMAGE COPING STRATEGIES IN THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF-ESTEEM AND NON-SURGERY AESTHETIC INTERVENTIONS

ABSTRACT

Purpose: The number of non-surgical aesthetic interventions performed each year increases significantly compared to the previous year (Aesthetic Plastic Surgery National Data Bank, 2021, p. 6). Understanding the basic psychological mechanisms that may affect this increase is very valuable for the well-being of the patient both before and after the aesthetic intervention. This study aims to examine the role of body image coping strategies in the relationship between self-esteem and non-surgical aesthetic interventions. Within the scope of the presented study, the strategies of appearance fixing and positive rational acceptance are examined among the body image coping strategies.

Method: Relational screening method was used in the study. The sample of the study consists of 310 people, 267 women and 43 men. The ages of the participants ranged from 18 to 29. The data of the study were collected through Sociodemographic Information Questionnaire, Rosenberg Self-Esteem Scale (RSES), and The Body Image Coping Strategies Inventory (BICSI). Data were analyzed with SPSS 24 using the Process macro.

Findings: According to the results of the analysis, positive rational acceptance coping strategy has a moderator role in the relationship between self-esteem and non-surgical aesthetic interventions. The relationship between self-esteem and non-surgical aesthetic intervention weakens in people who use a highly positive rational acceptance strategy when dealing with body image. On the other hand, significant correlations were found between the appearance fixing strategy, self-esteem and non-surgical aesthetic interventions. However, the moderator role of appearance fixing strategy in the relationship between self-esteem and non-surgical aesthetic interventions is not supported. The findings will be discussed within the scope of the literature.

Originality: In the last ten years, it is known that the age of onset of aesthetic interventions has decreased to early ages. The results of the study found that positive perception of the body and accepting it as it exists with its good aspects affect aesthetic intervention attempts in young adulthood. In this case, it demonstrates the impact of body image coping strategies as a way of reducing the impact of aesthetic standards exposed through social media, especially on young adults. This study shows that self-esteem and strategies to cope with negative body image can be risk and protective factors in aesthetic interventions.

Keywords: Self-Esteem, Body Image, Coping Strategies, Non-Surgical Aesthetic Intervention, Positive Rational Acceptance, Appearance Fixing

JEL Classification: I00

GİRİŞ

Tüm dünyada kozmetik amaçlı estetik müdahalelere başvuran kişi sayısı her geçen gün artarken bu uygulamaları yaptıran bireylerin yaşları da giderek düşmektedir. Bu artış estetik müdahalelerle ilişkili ruhsal faktörlerin belirlenmesine dair ilgiyi de beraberinde getirmiştir. Fiziksel görünüme daha fazla psikolojik yatırım yapmak ve medyada sunulan güzellik mesajları estetik müdahalelerdeki popülerliği arttırsa da beden memnuniyetsizliği estetik müdahalelere başvurma ile en fazla ilişkilendirilmiş ruhsal faktördür (Swami, 2009: 316). Birçok çalışma beden memnuniyetsizliğinin estetik cerrahi kabul etme eğilimini artırdığını göstermektedir (Örneğin: Callaghan vd., 2011, s. 271; Swami, 2009: 317). Beden memnuniyetsizliği yaşayan bireylerin estetik müdahaleler ile ruhsal iyilik arayışında olması ya da bu eylemleri bir baş etme stratejisi olarak kullanmaları söz konusu olabilir. Benlik saygısı bireylerin estetik yaptırma isteği ile ilişkili bulunan bir diğer önemli faktördür. Düşük benlik saygısı ile estetik müdahaleleri tercih etme arasında negatif yönde güçlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Von Soest ve diğerleri, 2009: 1242; Furnham ve Levitas, 2012: 49, Farshidfar vd., 2013: 239). Benlik saygısının hem doğrudan estetik müdahalelere başvurma ile ilişkili olduğu, hem de beden algısını etkileyerek dolaylı olarak estetik cerrahi arayışında bir belirleyici olduğu saptanmıştır (Von Soest vd., 2006: 53). Baş etme stratejileri, stresin etkisini azaltmak için çevre ile uyumu arttıran önemli bir mekanizmadır. Bireyler her uyumsuz durumda olduğu gibi beden algıları ile ilgili bir uyumsuzluk ya da stres durumu yaşadıklarında da çeşitli baş etme stratejileri kullanmaya yönelmektedir. Beden algısı ile yaşanan stres ve uyumsuzluk durumunda da çeşitli baş etme stratejileri kullanılır. Bu stratejiler bazen uyumsuzluğu gidererek birey için işlevsel olabilirken, kimi zaman olumsuz sonuçlar doğurabilir. Genç erişkinlik dönemi kimliğin ve kimliğin en önemli parçalarından biri olan beden algısının şekillendiği bir gelişim dönemi olan ergenliğin devamıdır. Bu çalışmada benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahaleler arasındaki ilişkide beden algısı baş etme stratejilerinden olan olumlu mantıksal kabullenme ve görünüşü düzeltmenin rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Genç erişkinler üzerinde yapılan bu çalışmada, olumlu mantıksal kabullenme baş etme stratejisi benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahaleler arasındaki ilişkide biçimlendirici rol oynadığı gösterilmiş, yüksek düzeyde olumlu mantıksal kabullenme stratejisi kullanan kişilerde benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahale arasındaki ilişkinin zayıfladığı bulunmuştur. Öte yandan, görünüşü düzeltme stratejisi ile benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahaleler arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu çalışma, benlik saygısının ve olumsuz beden imgesi ile baş etme stratejilerinin estetik müdahale uygulamalarında risk ve koruyucu faktörler olabileceğini göstermektedir.

BENLİK SAYGISI

Benlik saygısı, bireyin tutum ve davranışlarını etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Bu kavram hem gündelik yaşamda hem de psikoloji literatüründe yaygın olarak kullanılmaktadır. En bilinen tanımıyla benlik saygısı, bir bireyin kendi değerine ilişkin öznel değerlendirmeleri içeren ve bir kişinin kendisine karşı duyduğu değer ve onay duygusu olarak tanımlanmaktadır (Baumeister, 2001: 97). Benlik saygısını bireylerin kendileriyle ilgili algıları ve değerlendirmelerinden etkilenmektedir. Aynı zamanda maruz kaldıkları herhangi bir problem karşısında nasıl başa çıkacakları konusunda da bireyin stratejilerini etkileyen bir faktördür. Benlik saygısı, kişinin kendisi hakkındaki sevmeye dair inançlarını, başarı, umutsuzluk, utanç ve gurur gibi çok çeşitli duygusal deneyimleri kapsamaktadır (Smith ve Mackie, 2007: 74). Benlik saygısı, bireyin psikolojik durumunu en önemli bileşenlerinden biridir ve ilişkili olduğu pek çok kavram bulunmaktadır. Örneğin, benlik saygısının bireylerde mutluluk, iş yaşamında başarı, yakın ilişkilerde doyum ve akademik başarı gibi pek çok sonucu öngördüğü bulunmuştur (Baumeister vd., 2003: 32).

Benlik Saygısı ve Genç Erişkinlik Dönemi

Benlik saygısı, yaşamın farklı evrelerinde değişim gösteren, sabit olmayan bir kavramdır. Yapılan boylamsal bir çalışmada (Orth vd., 2010: 6-46), benlik saygısının ergenlik ve genç erişkinlik döneminde arttığı, 60 yaş da zirveye ulaştığı ve sonraki yaşlarda azaldığı bulunmuştur. Yaşam dönemlerinde benlik saygısının farklılaşması çeşitli psikososyal etmenler ile ilişkilendirilebilir. Erişkinliğe geçiş döneminde, çatışan rol talepleri, hızla olgunlaşma ve buna eşlik eden daha karmaşık akran ve romantik ilişkiler gibi faktörler benlik saygısında değişimine neden olabilmektedir. Beliren yetişkinlik ya da genç erişkinlik dönemi, ergenlik ile yetişkinlik arasındaki yılları kapsayan bir yaşam dönemi olarak tanımlanmaktadır (Arnett, 2000: 470). Bu yaş dönemi kimlik örüntüsünde ve benlikte temel değişimlerin gözlemlendiği bir süreçtir. Kimlik ile ilgili konular ergenlik dönemi ile ilişkilendirilmiş olsa da, kimlik gelişiminin ergenlikte başlamakla birlikte, yetişkinliğe geçiş yıllarında yoğunlaştığı üzerine çalışmalar yapılmaktadır (Pals, 1999: 313). Genç erişkinlik dönemi, artan kimlik arayışı, istikrarsızlık, kendine odaklanma, arada kalmışlık hissi ve sonsuz olanaklara sahip olma inancı ile karakterize edilmektedir (Doğan ve Cebioğlu, 2011: 12). Birey yetişkinlik dönemine yaklaşırken olgunluk düzeyinde artış, sorumluluk duygusunun gelişmesi ve giderek kendi kendine yeterli hale gelme becerisi hakim olmaktadır. Bu dönemde yaşanan olumlu deneyimler ve uyumlu baş etme stratejilerinin gelişimi tutarlı bir benlik ve beden algısının oluşmasına katkı sağlar (O’dea, 2004: 227).

BEDEN ALGISI

Beden algısı, bireylerin bedenleri hakkındaki algıları, düşünceleri ve duygularını içeren çok yönlü bir kavramdır (Grogan, 2016: 27). Alanyazın incelendiğinde beden algısı, beden imgesi, vücut imajı gibi ifadelerin aynı yapıyı temsil ettiği ve birbiri yerine sıkça kullanıldığı görülmektedir. Yaşam deneyimleri, düşünceler, duygular, davranışlar ve kişilerarası ilişkiler bu algıyı şekillendiren önemli

birer faktördür. Diğer taraftan beden algısı sadece bireylerin fiziksel görünüşleri üzerine inşa edilen bir kavram olmamakla beraber bilişsel, davranışsal ve duygusal bileşenleri de içeren çok boyutlu bir yapıdır. Ayrıca bu yapı bireyin psikolojik ve biyolojik süreçlerinden hem de çevresel faktörlerden etkilenmekte ve zaman içerisinde değişim gösterebilmektedir (Franko vd., 2002: 184). Bedenin şekli, formu, boyutları ile ilgili algılanan yaşamsal tecrübeler beden algısının oluşumunda en önemli etkenlerden biridir. Bedenimizden gelen duyuşsal uyarılar kilo alıp verme, çeşitli kazalar, doğum yapma gibi yaşamsal olaylar ile yaşamın her döneminde farklılık gösterebilmektedir.

Beden İmgesi ile Baş Etme Stratejileri

Baş etme, stresli bir durumla ilişkili psikolojik, duygusal ve fiziksel yükleri en aza indirmeye yönelik bir tepkinin ortaya çıktığı bir hayatta kalma mekanizmasıdır (Folkman ve Lazarus, 1988: 466). Herhangi bir stresli durumda, olaylarla başa çıkmak için kullanılabilir bir den fazla seçenek söz konusudur. Folkman ve Lazarus'a göre (1988: 467), birey kendi özelliklerini, stresin kaynağını ve stresin ortaya çıktığı durumun gerekliliklerini inceleyerek bir baş etme stratejisini tercih etmektedir. Bilişsel-davranışçı yaklaşıma göre (Cash, 2011: 7) bedenle ilgili biliş ve duygular, belirli durumsal ipuçları veya bağlamsal olaylar (Örneğin, aynada kendine bakmak) aracılığıyla şekillenmektedir. Bireyler beden algısında strese yol açan düşünce, duygu ve durumlara uyum sağlamak veya bunlarla başa çıkmak için çeşitli bilişsel ve davranışsal stratejiler geliştirir (Cash ve Pruzinsky, 2002: 17). Beden algısına yönelik bir stresle karşılaşıldığında bu duruma karşı verilen uyum tepkileri, davranışsal gizleme ve kaçınma, görünüşü kontrol etme veya düzeltme, sosyal destek kazanma ve durum dengeleme stratejilerini içermektedir (Cash, 2011: 6). Bu stratejilerin kullanılması bireye kaçınma yoluyla geçici bir rahatlama sağlamaktadır. Böylece, kullanılan strateji strese karşı rahatsızlığı ne düzeyde azaltıyorsa bir sonraki karşılaşılan stresli olayda o stratejiyi kullanma olasılığı benzer düzeyde artacaktır. Cash ve diğerleri (2004: 90), bireylerin beden algılarına yönelik tehditler veya zorluklarla nasıl başa çıktıklarını değerlendirmiş ve 3 başa çıkma stratejisi önermiştir. Kaçınma yoluyla başa çıkma stratejisi, kişinin beden algısı, düşünceleri ve hislerine yönelik tehditlerden kaçınma girişimi ile ilişkili olarak tanımlanmaktadır (Cash vd., 2005). Örneğin, bu stratejiyi uygulayan bireyler kendilerini aynada incelemekten ya da yüzleşmekten kaçınmaktadır. Bir diğer başa çıkma stratejisi olan görünümü düzeltme, kusurlu olarak algılanan bir fiziksel özelliği gizleyerek veya düzelterek kişinin görünüşünü değiştirme çabaları şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Görünümü düzeltme başa çıkma yöntemini kullanan kişiler, görünüşleriyle ilgili bir şeyleri değiştirmeye ve düzeltmeye yönelik çok zaman ayırabilmektedir. Üçüncü ve son olarak, olumlu bir mantıksal kabul stratejisi ise kişinin deneyimlerini kabul etmesini vurgulayan zihinsel ve davranışsal faaliyetleri içermektedir. Örneğin, bu stratejiyi kullanan biri, kendisine başka önemli niteliklere de sahip olduğunu hatırlatarak odağını değiştirebilir. Tüm stratejiler değerlendirildiğinde, olumlu mantıksal kabul, uyumlu bir başa çıkma stratejisi iken, kaçınma ve görünümü düzeltme uyumsuz başa çıkma stratejileri olarak sınıflandırılmaktadır (Cash vd., 2005: 17). Uyumsuz başa çıkma stratejileri, beden imajı memnuniyetsizliğini olumsuz yönde güçlendirdiği ve beden algısı problemlerinin varlığını

devam ettirmektedir (Cash, 2011: 4). Öte yandan uyumlu baş etme stratejilerinin kullanımı daha olumlu bir beden algısı, daha yüksek bir yaşam kalitesi ve benlik saygısı ile ilişkili bulunmuş ve bu stratejileri kullanan bireylerin kendilerini görünüşleriyle tanımlama olasılıklarının daha düşük olduğu bulunmuştur (Smith-Jackson vd., 2011: 336).

CERRAHİ OLMAYAN ESTETİK MÜDAHALELER

Yüzyıllar boyunca, fiziksel güzellik ruhsal güzelliğin bir yansıması ve göstergesi olarak düşünülmüş ve bu yüzden her zaman önem verilen bir kavram olmuştur (Hajiablo vd., 2018). Her geçen yıl makyaj, kozmetik uygulamalar gibi geçici yöntemlerle veya burun ameliyatı, ortodonti gibi kalıcı işlemlerle güzelliğe yapılan yatırım artmaktadır. Estetik müdahaleler yaşam kalitesini iyileştirmek için bir faktör olabilecek hastalık, yaralanma, deformasyon ve kalıtsal durum olmadan vücudun görünen şeklini değiştirmek için uygulanan prosedürleri tanımlamaktadır (Farshidfar vd., 2013: 238). Estetik müdahalelerdeki temel amaç bir hastanın kusurlarını düzeltilmesi olduğundan isteğe bağlıdır ve tıbbi açıdan gerekli olmayan müdahaleleri içermektedir (Barone ve diğerleri, 2016). Bu amaçla gerçekleştirilen çok çeşitli uygulamalar ve teknikler söz konusudur. Uluslararası Estetik Plastik Cerrahi Derneği'nin 2018 yılı verilerine göre, dünya genelinde en fazla tercih edilen kozmetik amaçlı cerrahi müdahalelerin başında sırasıyla meme büyütme, liposakşın, göz kapağı estetiği, karın germe ve burun estetiği operasyonları gelmektedir. Cerrahi olmayan estetik müdahalelerde ise en sık botoks uygulamaları, hyaluronik asit ve lazer ile cilt yenileme gibi teknikler öne çıkmaktadır (International Society of Aesthetic Plastic Surgery [ISAPS], 2018). Cerrahi olmayan estetik işlemler kolaylığı ve ulaşılabilirliği ile oldukça rağbet görmektedir ve bu operasyonların sayısı tüm dünyada büyük bir hızla artmaktadır. Kozmetik iyileştirmeler daha yaygın hale geldikçe, altta yatan görünüm endişelerinin çözümü olarak görülmeye başlanmış ve uygulama sıklığı her geçen gün artış göstermiştir (Nugent, 2009: 79). Bu artışa paralel olarak son yıllarda estetik cerrahi uygulamalarında ruhsal faktörlerin rolüne yönelik ilgi de artmıştır (Aesthetic Plastic Surgery National Data Bank, 2021, p. 6). Bu uygulamalara yönelik talebin artmasında fiziksel görünüme daha fazla psikolojik yatırım yapma ve medyada sunulan güzellik mesajlarının daha fazla içselleştirilmesinin rol oynadığı düşünülmektedir (Sarwer ve diğerleri, 2004: 100). Kozmetik cerrahi konusunda en sık araştırılan ve ilişki bulunan psikolojik değişkenlerden biri beden memnuniyetinin düşük olmasıdır (Swami, 2009: 316). Beden memnuniyetsizliği yaşayan bireyler, estetik müdahaleleri ruhsal iyi oluşunu arttırmada bir aracı olarak görmekte ve bu işlemler sonucunda fiziksel çekiciliği arttırarak sosyal açıdan avantaj kazanmayı amaçlamaktadır (Markey ve Markey, 2009; Slevic ve Tiggemann, 2010; Lunde, 2013).

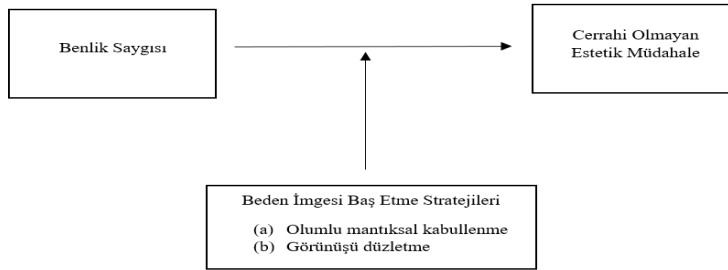
Estetik cerrahi ile en çok ilişkilendirilen ve en fazla çalışılan ruhsal faktörlerden bir diğeri ise benlik saygısıdır. Düşük benlik saygısı ile kozmetik cerrahi arayışı arasında güçlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Von Soest vd., 2009; Furnham ve Levitas 2012; Farshidfar vd., 2013). Yapılan çalışmaların çoğunluğunda fiziksel görünümünden memnuniyetsizlikle benlik saygısı arasında önemli bir ilişki olabileceğine işaret etmektedir (Green ve Pritchard, 2003: 216). Benlik saygısının hem

doğrudan estetik yaptırma isteği ile ilişkili olduğu, hem de beden algısını etkileyerek dolaylı olarak estetik müdahale arayışında etkili bir değişken olduğu saptanmıştır (Von Soest vd., 2006: 54). Bu çalışmada, genç erişkinlerin benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahaleler arasındaki ilişkide beden imgesi baş etme stratejilerinin rolünün incelenmesi hedeflenmektedir. Bu doğrultuda, olumlu mantıksal kabul ve görünüşü düzeltme baş etme stratejileri incelenecektir. Kaçınma stratejisi ise pasif ve reaktif olmayan bir strateji olduğundan araştırmaya dahil edilmemiştir. Özellikle genç erişkinlik dönemi bireylerin benliklerini inşa sürecinde önemli ölçüde etkileyen bir dönem olduğundan, uyumsuz baş etme stratejilerini kullanmak bireyler için geleceğe yönelik kararlarında istenmeyen ve riskli sonuçlara sebep olabilecektir. Öte yandan, uyumlu ve etkili stratejilerin kullanılması hem ruhsal sağlığını hem de fiziksel görünüşüne dair karar alma sürecinde koruyucu bir mekanizma haline gelebilir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli ve Hipotezler

Mevcut araştırma hipotezleri test etmek üzere ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmanın amacı, benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahaleler arasındaki ilişkide (a) olumlu mantıksal kabullenme, (b) görünüşü düzeltme baş etme stratejilerinin biçimlendirici rolünün sınanmasıdır. Bu doğrultuda önerilen araştırma modeli Şekil 1’de sunulmaktadır.

Şekil 1. Araştırma Modeli

Hipotez 1: Bireylerin benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahale geçmişi arasındaki ilişkide olumlu mantıksal kabullenme baş etme stratejisi biçimlendirici bir rol oynayacaktır.

Hipotez 2: Bireylerin benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahale geçmişi arasındaki ilişkide görünüşü düzeltme baş etme stratejisi biçimlendirici bir rol oynayacaktır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın genç erişkinler ile gerçekleşmesi hedeflenmiştir. Genç erişkinlik yaşam dönemi 18 ile 29 yaş aralığını kapsamaktadır. Bu yaş grubunun genellikle üniversite eğitimi sürdürdüğü göz önüne alındığında çalışmanın üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Bu bağlamda,

araştırmanın evreni 2020-2021 eğitim-öğretim yılında İstanbul'daki bir vakıf üniversitesinde lisans eğitimi gören bireylerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini, İstanbul'da bulunan iki vakıf üniversitesinde eğitim gören kartopu örneklem yöntemiyle ulaşılan 267 kadın (%86.1) ve 43 erkek (%13.9) olmak üzere toplam 310 kişiden oluşmaktadır. Örneklemin yaş değerleri 18 ile 29 arasında değişmekte olup ortalama yaş değeri 21.20'dir. Öğrencileri eğitim gördükleri bölümlerin başında Psikoloji (%38.3) ve ardından Çocuk Gelişimi (%20.5) bölümü gelmektedir. Katılımcıların neredeyse tamamı bekar olduğunu belirtmektedir (%98.7).

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, Sosyodemografik Bilgi Formu, Beden İmgesi Baş Etme Stratejileri Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği uygulanmıştır.

Bilgilendirilmiş Onam

Bu formda çalışmanın amacı, ne kadar süreceği, verilerin gizliliği ve etik kurallar hakkında bilgi verilmiştir. Ardından çalışmaya gönüllü katılımlarının beyanı istenmiştir.

Cerrahi Olmayan Estetik Müdahale Deneyime Hakkında Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formunda cinsiyet, yaş, eğitim gibi demografik soruların yanında bireyin estetik müdahale deneyimleri hakkında bilgi alınan sorular bulunmaktadır. Örneğin: "Daha önce tıbbi bir gereklilik ya da sağlık açısından fonksiyonelliği artırma amacı dışında, sadece görünümü güzelleştirme amaçlı ameliyatsız kozmetik/estetik uygulamalardan birini geçirdiniz mi?" sorusu yer almaktadır. Bu soruya evet yanıtını veren katılımcılar daha detaylı sorular ile devam etmiştir. Hayır yanıtını veren kişiler ise bir sonraki soru formuna geçmiştir.

Beden İmgesi Baş Etme Stratejileri Ölçeği

Beden İmgesi Baş Etme Stratejileri Ölçeği (BİBSÖ), Cash ve diğerleri tarafından (2005) geliştirilmiş, bireylerin beden imgesi tehditlerini veya zorluklarını nasıl yönettiklerini dörtlü likert tipinde değerlendirmektedir. Ölçek, olumlu mantıksal kabullenme, görünüşü düzeltme ve kaçınma olmak üzere üç alt boyut ve toplamda 29 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyutlardan alınan yüksek puanlar bireylerin belirtilen stratejiyi daha fazla kullandığı anlamına gelmektedir. Mevcut araştırmanın amacı doğrultusunda olumlu mantıksal kabullenme ve görünüşü düzeltme alt boyutlarına ait maddeler kullanılmıştır. Olumlu mantıksal kabullenme alt ölçeği beden imgesi ile ilgili algılanan stresin işlevsel ve gerçekçi olmadığını ifade eden maddeleri içermektedir. Örnek bir madde "Kendi kendime görünüşümle ilgili bir olumsuzluğu abartıyor olabileceğimi söylerim.". Görünüşü düzeltme alt ölçeği, algılanan kusuru kapatarak, kamufle ederek veya düzelterek görünümü değiştirmeye yönelik başa çıkma stratejilerini ölçer ve ayrıca güvence arama, hayali stratejiler ve görünüm karşılaştırmaları ile ilgili maddeleri içerir. Örnek bir madde "Daha çekici görünmek için bir şeyler yapıyorum" şeklindedir. Orijinal çalışmada, Beden İmgesi Baş Etme Stratejileri Ölçeği'nin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı "görünüşü düzeltme" alt boyutu için kadınlarda .90, erkeklerde .93; "olumlu

mantıksal kabul” alt boyutu için kadınlarda .80, erkeklerde .85’dir (Cash ve diğeri, 2005). Ölçeğin Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması hem cinsiyete göre hem de tüm örneklem üzerinden yapılmıştır (Doğan ve diğeri, 2011: 17). Yapılan analizler sonucunda, ölçeğin iç tutarlılık katsayısı “görünüşü düzeltme” için kadınlarda .84, erkeklerde .87, tüm örneklemde .86; “olumlu mantıksal kabul” için kadınlarda .83, erkeklerde .81, tüm örneklemde .81; “kaçınma” için ise kadınlarda ve erkeklerde .84, tüm örneklemde .84 olarak hesaplanmıştır (Doğan vd., 2011).

Analize başlamadan önce ölçek maddelerin öngörülen psikolojik boyuta uygunluğunu test etmek amacıyla madde analizi yapılmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin düzeltilmiş madde-toplam puan korelasyonu .30 ile .72 arasında değişmektedir. Buna göre tüm maddeler en az .30 ölçütü karşıladığı için varsayılan yapıyı uygun biçimde temsil etmektedir (Nunnally ve Bernstein, 1994). Bu çalışmada, görünüşü düzeltme baş etme stratejisi alt boyutunun iç tutarlılık katsayısı .90; olumlu mantıksal kabullenme alt boyutu ise .86 olarak tespit edilmiştir. Böylece, ölçüm aracının iyi düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir (George ve Mallery, 2003: 231).

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Ölçek, bireyin benliğine yönelik saygısını ölçmek üzere Rosenberg (1965) tarafından geliştirilmiştir. Katılımcılardan her bir ifadeyi dördümlü skalada 1 (Çok yanlış) ile 4 (Çok doğru) arasında değerlendirmesi istenmektedir. Ölçekte toplamda 10 madde bulunmaktadır ve bu maddelerden 5 tanesi ters (3., 5., 8., 9., ve 10. maddeler) puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan bireyin genel benlik değerinin düşük olduğuna işaret ederken, düşük puan ise benlik değerinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması Çuhadaroğlu (1986) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada test tekrar test güvenirliği 0.89, geçerliği ise 0.71 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değeri .89 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması ve İşlem

Veriler, web tabanlı çevrimiçi bir platform aracılığıyla toplanmıştır. Çevrimiçi metodoloji, veri toplamadaki göreceli hızı ve katılımcılara kullanım kolaylığı nedeniyle araştırma yürütmek için avantajlı bir yaklaşımdır (Cantrell ve Lupinacci, 2007: 549). Her katılımcı paylaşılan bağlantı linki ile çalışmaya erişmiştir. Çalışmanın etik izni E-42435178-050.06.04 sayılı yazı ile Doğu Üniversitesi’nden 5 Mart 2021 tarihinde alınmıştır. Öncelikle katılımcılar araştırma hakkında bilgilendirilmiş ve onam formu sunulmuştur. Ardından kişisel bilgi formu ve ölçekler yer almaktadır. Çalışmanın tamamlanması yaklaşık olarak 15 dakika sürmektedir. Veri toplama süreci yaklaşık üç haftada tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmanın hipotezlerini test etmeye başlamadan önce verilerin normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda basıklık ve çarpıklık değerlerinin -1 ile +1 arasında yer aldığı bulunmuştur. Verilerin bu aralıkta yer alması normal dağılım gösterdiği anlamına

gelmektedir (Jones, 1969: 1625). Ardından biçimlendirici etkiyi sınamak üzere Hayes (2013) tarafından geliştirilen SPSS PROCESS makrosu kullanılmıştır. Bu makro, her bir değişken için ayrı ayrı ve açıklayıcı değerler sunmasıyla oldukça kullanışlıdır (Hayes, Montoya ve Rockwood, 2017:78). Hayes (2018: 584) tarafından önerilen model şablonları incelenerek mevcut araştırmanın modelini uygun olan Model 1 seçilmiştir. Bu model, bir X değişkeninin Y değişkeni üzerindeki etkisinin üçüncü bir değişenden (W) etkilendiği veya bu üçüncü değişene (W) bağlı olduğu bir süreci temsil etmektedir (Hayes, 2018: 220). Modelde, dolaylı etkiler için 5000 örnekleme dayalı %95 önyükleme (bootstrap) güven aralığı kullanılmıştır. Önyükleme güven aralığının sıfırı içermemesi etkinin anlamlı olduğuna işaret etmektedir (Hayes, 2018, s. 429). Bu çalışmada sonuç değişkeni ikili olduğu için Model 1’de ikili lojistik regresyon analizi maksimum olabilirlik yöntemi ile gerçekleştirilmiş ve regresyon eğimleri z-test ile hesaplanmıştır.

Hipotez 1’i test etmek üzere, cerrahi olmayan estetik müdahaleler bağımlı değişken, benlik saygısı bağımsız değişken, olumlu mantıksal kabullenme biçimlendirici değişken olarak girilmiştir. Benzer biçimde, Hipotez 2’yi sınamak üzere cerrahi olmayan estetik müdahale bağımlı değişken, benlik saygısı bağımsız değişken, görünüşü düzeltme stratejisi biçimlendirici değişken olarak tanımlanmıştır.

BULGULAR

Araştırmada yer alan tüm değişkenlere ait ortalama, minimum, maksimum ve standart sapma değerleri Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. Değişkenler Arasındaki İlişkilere Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler ve Korelasyon Katsayıları

	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	1	2	3	4
1. Benlik Saygısı	29.8	5.7	1	-.07	.37**	-.20**
2. Cerrahi olmayan estetik müdahale	1.9	.3		1	-.05	-.18**
3. Olumlu mantıksal kabullenme	22.5	4.8			1	-.29**
4. Görünüşü düzeltme stratejisi	33.9	7.8				1

Not 1: Cerrahi olmayan estetik müdahale yaptıranlar ‘1’, yaptırmayanlar ‘2’ olarak kodlanmıştır.

** $p < .01$

Hipotez 1’i sınamak yönelik gerçekleştirilen biçimlendirici etki analizinde, benlik saygısının cerrahi olmayan estetik müdahale üzerindeki etkisinde olumlu mantıksal kabullenme stratejisinin salgına

yönelik örgütsel biçimlendirici rolü incelenmiştir. Bu analizden elde edilen değerler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Benlik Saygı ile Cerrahi Olmayan Estetik Müdahale Arasındaki İlişkide Olumlu Mantıksal Kabullenme Stratejisinin Biçimlendirici Rolüne Yönelik Sonuçlar

%95 Güven Aralığı						
	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>	Düşük	Yüksek
Sabit	-4.9020	3.6228	2.7511	.18	-12.0025	2.1986
Benlik Saygısı	.2451	.1261	-1.9651	.05	-.0020	.4923
Olumlu mantıksal kabullenme (X)	.3567	.1688	-2.2302	.03*	.0259	.6874
Cerrahi olmayan estetik müdahale x Olumlu mantıksal kabullenme (X × W)	-.0125	.0056	1.6698	.02*	-.0234	-.0016

* $p < .05$, Not 2: *b*: Bootstrop Katsayısı; *SH*: Standart Hata

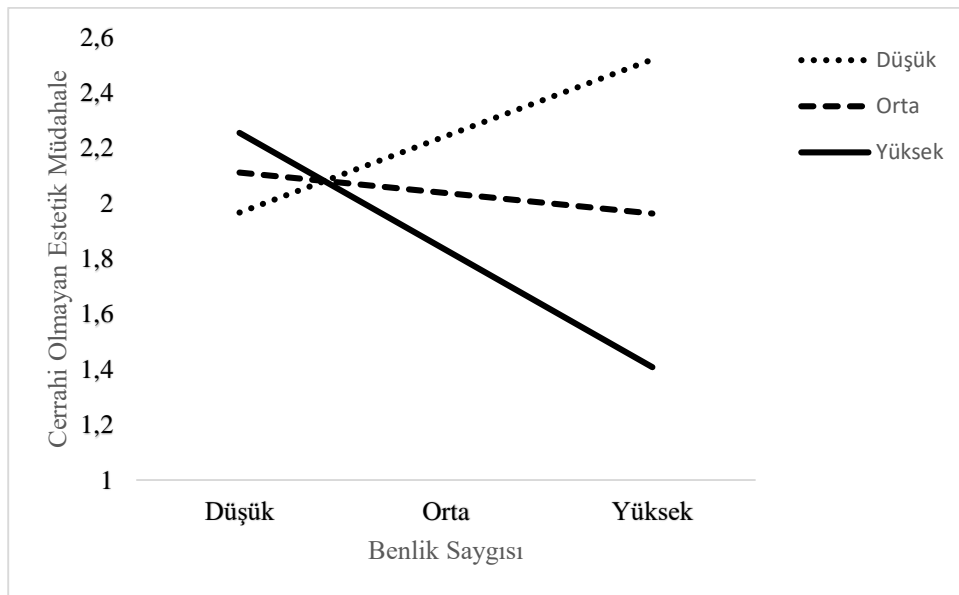
Tablo 2 incelendiğinde, modelin cerrahi olmayan estetik müdahaleyi anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir ($F_{3,306} = 10.3035$, $R^2 = .07 = 4.6675$, $p < .001$). Benlik saygısının cerrahi olmayan estetik müdahale üzerindeki etkisinin ise anlamlı olmadığı bulunmuştur ($B = .25$, $z = -1.97$, CI [-.0020, .4923], $p \leq .05$). Olumlu mantıksal kabullenme stratejisinin cerrahi olmayan estetik müdahale üzerindeki etkisinin anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($B = .36$, $z = -2.23$, %95 GA [.0259, .6874], $p < .05$). Benlik saygısı ve olumlu mantıksal kabullenme stratejisinin cerrahi olmayan estetik müdahale üzerindeki ortak etkisinin ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($B = -.01$, $z = 1.67$, %95 GA [-.0234, -.0016], $p < .05$). Bu bulgular, bireylerin benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahale deneyimleri arasındaki ilişkide beden imgesi ile olumlu mantıksal kabullenme stratejisi kullanmanın biçimlendirici rolünü göstermektedir. Olumlu mantıksal kabullenme stratejisinin durumsal etkilerine dair sonuçlar Tablo 3’te sunulmaktadır.

Tablo 3. Benlik Saygı ile Cerrahi Olmayan Estetik Müdahale Arasındaki İlişkide Olumlu Mantıksal Kabullenme Stratejisinin Durumsal Biçimlendirici Rolüne Yönelik Sonuçlar

%95 GA							
Olumlu mantıksal kabullenme		<i>B</i>	<i>SH</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>	Alt sınır	Üst sınır
-1S	17.5725	.0251	.0407	.6157	.54	-.0548	.1049
0	22.4290	-.0357	.0332	-1.0762	.28	-.1008	.0293
+1S	27.2855	-.0966	.0448	-2.1538	.03*	-.1844	-.0087

* $p < .05$

Tablo 3, Bu ilişki, yüksek düzeyde olumlu mantıksal kabullenme stratejisi kullanıldığı durumda anlamlı bir etkiye sahiptir (Ort. = 27.33, %95 GA [-.1844, -.0087], $p < .05$). Düşük (Ort. = 17.63, %95 GA [-.0548, .1049], $p > .05$) ve ortalama düzeyde (Ort. = 22.48, %95 GA [-.1008, .0293], $p > .05$) olumlu mantıksal kabullenme stratejisi kullanıldığı durumlarda ise bu etkinin anlamsız olduğu görülmektedir. Şekil 2’de farklı düzeyler için etkisi sunulmaktadır.

Şekil 2. Olumlu mantıksal kabullenme stratejisinin durumsal etkilerine dair sonuçlar

Şekil 2 incelendiğinde, farklı düzeyde olumlu mantıksal kabullenme stratejisini farklı düzeyde kullanan bireylerde benlik saygısının cerrahi olmayan estetik müdahale üzerindeki etkisinin gücü farklılaşmaktadır. Bu sonuçlara göre, yüksek düzeyde olumlu mantıksal kabullenme stratejisini kullanan kişilerde benlik saygısının cerrahi olmayan estetik müdahale üzerindeki etkisinin daha zayıf olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda Hipotez 1 desteklemektedir.

Hipotez 2'ye yönelik yürütülen biçimlendirici etki analizinde ise benlik saygısının cerrahi olmayan estetik müdahale üzerindeki etkisinde görünüşü düzeltme stratejisinin biçimlendirici rolü incelenmiştir. Bu analizden elde edilen sonuçlar Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Benlik Saygısı ile Cerrahi Olmayan Estetik Müdahale Arasındaki İlişkide Görünüşü Düzeltme Stratejisinin Biçimlendirici Rolüne Yönelik Sonuçlar

%95 Güven Aralığı						
	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>	Düşük	Yüksek
Sabit	14.7467	5.3602	2.7511	.00	4.2408	25.2525
Benlik Saygısı (X)	-.3146	.1601	-1.9651	.04*	-.6284	-.0008
Görünüşü Düzeltme Stratejisi	-.2947	.1322	-2.2302	.02*	-.5537	-.0357
Cerrahi Olmayan Estetik Müdahale x Görünüşü Düzeltme Stratejisi (X × W)	.0067	.0040	1.6698	.09	-.0012	.0145

* $p < .05$

Tablo 4 incelendiğinde, benlik saygısının cerrahi olmayan estetik müdahaleler ($B = -.32$, $z = -1.97$, %95 GA [-.6284, -.0008], $p < .05$) ve görünüşü düzeltme stratejileri üzerinde anlamlı etkilere ($B = -.30$, $z = -2.23$, %95 GA [-.5537, -.0357], $p < .05$) sahip olduğu görülmektedir. Ancak, cerrahi olmayan estetik müdahaleler ve görünüşü düzeltme stratejisinin benlik saygısı üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur ($B = .01$, $z = 1.67$, %95 GA [-.0012, .0145], $p > .05$). Bu bulgular doğrultusunda, benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahaleler arasındaki ilişkide görünüşü düzeltme baş etme stratejisinin biçimlendirici bir rolü olmadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, Hipotez 2 desteklenmemektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada bireyin benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahale deneyimi arasındaki ilişkide olumlu mantıksal kabul ve görünüşü düzeltme beden imgesi baş etme stratejilerinin rolünün incelenmesi hedeflenmiştir. Yapılan analiz sonucunda benlik saygısı ile olumlu mantıksal kabullenme

stratejisi arasında pozitif yönde bir ilişki ve benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahale deneyim arasındaki ilişkide olumlu mantıksal kabul beden algısı stratejisinin biçimlendirici rolü bulunmuştur. Buna göre yüksek düzeyde mantıksal kabul stratejisi kullanan bireyler bu ilişki zayıflamaktadır. Diğer yandan, benlik saygısı ve görünüşü düzeltme stratejisi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahale deneyim arasındaki ilişkide bu stratejinin biçimlendirici rol oynamadığı görülmüştür.

Önceki çalışmalar, yüksek benlik saygısına sahip ve kendini koşulsuz kabul eden bireylerin yaşamdan memnuniyetinin yüksek olması ve depresyon, kaygı düzeyinin düşük olduğu belirtmektedir (Chamberlain ve Haaga, 2001: 171). Bu durumda, benlik saygısı yüksek kişilerin bedenini sahip olduğu gibi kabul etme eğilimi artacaktır. Olumlu mantıksal kabul baş etme stratejisi daha olumlu bir beden algısı, daha yüksek bir yaşam kalitesi ve benlik saygısı ile ilişkili bulunmuştur (Smith-Jackson vd., 2011: 336). Ayrıca, olumlu mantıksal kabul stratejisinin beden imajı endişeleri ve depresyon belirtileri arasındaki ilişkiyi tamponladığı belirtilmiştir (Choma ve diğerleri, 2009:705). Bu çalışmada da benzer biçimde, olumlu mantıksal kabulün düşük benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahale arasındaki ilişkiyi tampedildiği söylenebilir. Yüksek düzeyde olumlu mantıksal kabul stratejisi kullanan bireylerin genel uyum sağlama ve olumlu duygusal düzenleme stratejilerini sahip olduğu araştırma sonucu (Hughes ve Gullone, 2011) göz önüne alındığında bu kişilerin benliklerine dair olumsuz değerlendirmelerini var olduğu gibi kabul etmesi ve daha az estetik müdahaleye başvuracağı düşünülmektedir.

Düşük benlik saygısına sahip kişilerin daha fazla estetik müdahaleye başvurduğu belirlenmiştir (Furnham ve Levitas, 2012; e49, Farshidfar vd., 2013: 239). Beden imgesine yönelik memnuniyetsizlik yaşayan bireylerin görünüşü düzeltme stratejisi ile bu rahatsızları gidermeye yönelik davranışlar sergilemektedir. Benlik saygısı düşük kişilerin bedeninde değişim yapmak üzere görünüşü düzeltme stratejisini kullanma ihtimali artmaktadır (Cash vd., 2005; Rollero vd., 2022: 19) Benzer biçimde, önceki çalışmalarda bu stratejinin kullanımı ile cerrahi estetik müdahale arasındaki pozitif yöndeki ilişkiyi desteklemektedir (Callaghan vd., 2011: 268). Sonuç olarak, uyumsuz bir baş etme stratejisi olan görünüşü düzeltme yoluyla baş etme stratejisinin beden algısı ve beden saygısı için potansiyel risk taşıdığı söylenebilir. Benzer biçimde, bu stratejiyi yüksek düzeyde kullanmanın benlik saygısını olumsuz etkilediği ve yeme bozukluklarını arttırabileceği belirtilmektedir (Cash vd., 2005). Mevcut araştırmanın amacı doğrultusunda gerçekleştirilen biçimlendirici etki analizinde ise görünüşü düzeltme stratejisinin anlamlı bir rolü olmadığı belirlenmiştir. Bu strateji yüksek düzeyde kullanan kişilerde benlik saygısı ile cerrahi olmayan estetik müdahale arasındaki ilişkinin daha kuvvetli olması beklenmiştir. Ancak bu hipotez desteklenmemiştir.

Çalışmanın örnekleminin üniversite öğrencilerinden ve kadın baskın bir örneklemden oluşması sonuçların genellenebilirliğini kısıtlamaktadır. Aynı çalışmanın farklı yaş grubunda ve ayrıca eşit cinsiyet dağılımına sahip örneklerde test edilmesi gelecek çalışmalar için önerilebilir. Önceki araştırmalar kadınların estetik müdahaleler daha fazla ilgi gösterdiğini ve erkeklere oranla daha sık

yaptırdıklarını göstermiştir (Brown vd., 2007; Swami vd., 2009; Callaghan vd., 2011). Kadınların estetik müdahalelere yönelik bu genel ilgisi de çalışmaya katılmada motive edici bir faktör olabilir. Bunun yanında son yıllardaki nesneleştirilmiş medya modellerini izlemek kadınların beden memnuniyetsizliğini önemli ölçüde etkilediği (Rollero, 2013:380) bulgusu göz önüne alındığında bireyin ruhsal sağlığını korumasında benlik saygısının ve baş etme stratejilerinin rolü önem kazanmaktadır. Ayrıca kullanılan baş etme stratejileri açısından kadın ve erkekler arasında farklılıklar olduğunu belirten çalışmalar da bulunmaktadır. Beden memnuniyetsizliğinin, kaçınma ve görünümü düzeltme baş etme stratejisinin kullanımıyla ilişkili olduğunu destekleyen çalışmada kadınların erkeklerden farklı olarak her üç başa çıkma stratejisini daha sık kullanma eğiliminde oldukları bulunmuştur (Cash vd., 2005: 194). Bu nedenle, gelecek çalışmalarda erkek ve kadınların karşılaştırmalı olarak ele alınması ve stratejileri kullanmada bir farklılaşma olup olmadığı incelenebilir.

Belirtilen sınırlılıklara rağmen, mevcut çalışma beden algısı baş etme stratejilerinin ve benlik saygısının estetik müdahaleleri tercih etmeyi açıklayan ruhsal boyutlarını anlamamıza önemli bir katkı sağlayacaktır. Estetik uygulamalar her geçen gün daha ulaşılabilir ve popüler hale geldikçe ve görünüm ideallerinin sosyal standartlarını karşılamının gerçekçi ve kolay bir yolu olarak tasvir edildikçe, genç erişkinlerde benlik saygısının ve beden algısını geliştirme çabalarının işlevsiz bir yolu olarak tercih edilmesi muhtemel olabilir. Buna karşın özellikle ergenlik, genç erişkinlik gibi belirli yaş evrelerinde bireylere uyumlu ve işlevsel baş etme stratejilerini kazandırmak üzere psikoeğitim veya destekleyici programlar sunulması yapılandırılabilir. Bu programlarda, olumlu kabul stratejisi gibi uyumlu baş etme stratejilerinin gelişimi çeşitli uygulamalar ve rol modeller aracılığıyla artırılabilir.

KAYNAKÇA

- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469–480.
- Baumeister, R. F. (2001). Violent Pride. *Scientific American*, 384(4), 96–101.
- Baumeister, R. F., Campbell, J. D., Krueger, J. I., & Vohs, K. D. (2003). Does high self-esteem cause better performance, interpersonal success, happiness, or healthier lifestyles? *Psychological Science in the Public Interest*, 4(1), 1-44.
- Barone, M., Cogliandro, A., Di Stefano, N., Tambone, V., & Persichetti, P. (2016). A systematic review of patient-reported outcome measures after rhinoplasty. *European Archives of Oto-Rhino-Laryngology*, 274(4), 1807-1811. doi:10.1007/s00405-016-4359-9
- Brown, A., Furnham, A., Glanville, L., & Swami, V. (2007). Factors That Affect the Likelihood of Undergoing Cosmetic Surgery. *Aesthetic Surgery Journal*, 27, 501-508. <http://dx.doi.org/10.1016/j.asj.2007.06.004>
- Callaghan, G. M., Lopez, A., Wong, L., Northcross, J., & Anderson, K. R. (2011). Predicting consideration of cosmetic surgery in a college population: A continuum of body image disturbance and the importance of coping strategies. *Body Image*, 8(3), 267-274. doi:10.1016/j.bodyim.2011.04.002
- Chamberlain, J. M., & Haaga, D. A. (2001). Unconditional self-acceptance and psychological health. *Journal of Rational-Emotive and Cognitive-Behavior Therapy*, 19(3), 163-176.
- Choma, B. L., Shove, C., Busseri, M. A., Sadava, S. W., & Hosker, A. (2009). Assessing the role of body image coping strategies as mediators or moderators of the links between self-objectification, body shame, and well-being. *Sex Roles*, 61(9), 699-713. doi:10.1007/s11199-009-9666-9
- Cash, T.F., Pruzinsky, T. (2002). *Body image: a handbook of theory, research, and clinical practice*. New York: Guilford.
- Cash, T.F., & Smolak, L. (2011). Understanding Body Images: Historical and Contemporary Perspectives. In T.F. Cash and L. Smolak. (Eds.), *Body Image. A Handbook of Science, Practice, and Prevention* (pp. 3-11). New York, NY: Guilford Press.
- Cash, T. F., Theriault, J., & Annis, N. M. (2004). Body image in an interpersonal context: adult attachment, fear of intimacy and social anxiety. *J. Soc. Clin. Psychol.* 23, 89–103.
- Cash, T. F., Santos, M. T., & Fleming Williams, E. (2005). Coping with body-image threats and challenges: validation of the Body Image Coping Strategies Inventory. *Journal of Psychosomatic Research*, 58, 191–199. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2004.07.008>
- Cash, T. F. (2011). Cognitive-behavioral perspectives on body image. In T. F. Cash, & L. Smolak. (Eds.), *Body image: A handbook of science, practice and prevention (2.baskı)*, 39- 47. New York: Guilford Press.
- Cantrell, M. A., & Lupinacci, P. (2007). Methodological issues in online data collection. *Journal of advanced nursing*, 60(5), 544-549. doi: 10.1111/j.1365-2648.2007.04448.x
- Çuhadaroğlu F. (1986). Adolesanlarda Benlik Saygısı. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Doğan, T., Sapmaz, F., & Totan, T. (2011). Beden imgesi baş etme stratejileri ölçeğinin türkçe uyarlaması: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12, 121–129.
- Doğan, A., & Cebioğlu, S. (2011). Beliren yetişkinlik: Ergenlikten yetişkinliğe uzanan bir dönem. *Türk Psikoloji Yazıları*, 14(28), 11–21.

- Farshidfar, Z., Dastjerdi, R., & Shahabizadeh, F. (2013). Acceptance of cosmetic surgery: body image, self esteem and conformity. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 84, 238-242.
- Folkman S, Lazarus RS. (1988). Coping as a mediator of emotion. *J Pers Soc Psychol*, 54: 466 – 75.
- Furnham, A., & Levitas, J. (2012). Factors that motivate people to undergo cosmetic surgery. *Canadian Journal of Plastic Surgery*, 20(4), e47-e50.
- Franko, D. L. & Striegel-Moore, R. H. (2002). Body image issues among girls and women. *Body image: A handbook Of Theory, Research, and Clinical Practice*, 183-191.
- George, D., ve Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference*. (4. baskı.). Boston: Allyn & Bacon.
- Green, S. P., & Pritchard, M. E. (2003). Predictors of body image dissatisfaction in adult men and women. *Social Behavior and Personality*, 31, 215-222. <https://doi.org/10.2224/sbp.2003.31.3.215>
- Grogan, S. (2016). *Body image. Understanding body dissatisfaction in men, women, and children* London, UK: Routledge.
- Hayes, A. F., Montoya, A. K., & Rockwood, N. J. (2017). The analysis of mechanisms and their contingencies: PROCESS versus structural equation modeling. *Australasian Marketing Journal (AMJ)*, 25(1), 76-81.
- Hayes, A. F. (2018). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach (2. baskı)*. Guilford Publications: New York.
- Hajiablo, K., Hallajzadeh, H., & Masoudnia, E. (2018). Comparison of social capital among the two groups of women with a history of cosmetic surgery and without performing cosmetic surgeries in Rasht. *Journal of Applied Sociology*, 29(4), 167-182.
- Hughes, E. K., ve Gullone, E. (2011). Emotion regulation moderates relationships between body image concerns and psychological symptoms. *Body Image*, 8(3), 224-231. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2011.04.001>
- International Society of Aesthetic Plastic Surgery (2020). (29.08.2022 tarihinde <https://www.isaps.org/> adresinden alınmıştır.
- Jones, T. A. (1969). Skewness and kurtosis as criteria of normality in observed frequency distributions. *Journal of Sedimentary Research*, 39(4), 1622-1627.
- Lunde, C. (2013). Acceptance of cosmetic surgery, body appreciation, body ideal internalization, and fashion blog reading among late adolescents in Sweden. *Body Image*, 10, 632–635.
- Markey, C. N., & Markey, P. M. (2009). Sociocultural correlates of young women's desire to obtain cosmetic surgery: Sex Roles. *A Journal of Research*, 61, 158–166. <https://doi.org/10.1007/s11199-009-9625-5>
- Nunnally, J., & Bernstein, I. (1994). *Psychometric theory*. New York: McGraw-Hill
- Nugent, K. (2009). Cosmetic surgery on patients with body dysmorphic disorder: Cutting the tie that binds. *Developments in Mental Health Law*, 28(2), 77-104.
- Orth, U., Trzesniewski, K. H., & Robins, R. W. (2010). Self-esteem development from young adulthood to old age: a cohort-sequential longitudinal study. *Journal of personality and social psychology*, 98(4), 645.
- O’dea, J. A. (2004). Evidence for a self-esteem approach in the prevention of body image and eating problems among children and adolescents. *Eating Disorders*, 12(3), 225–239.

- Pals, J. L. (1999). Identity consolidation in early adulthood: relations with ego-resiliency, the context of marriage, and personality change. *Journal of Personality*, 67(2), 295-329.
- Pelham, B. W., & Swann, W. B. (1989). From self-conceptions to self-worth: On the sources and structure of global self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(4), 672.
- Rollero, C. (2013). Men and women facing objectification: The effects of media models on well-being, self-esteem and ambivalent sexism. *Revista de Psicología Social*, 28(3), 373-382. doi: 10.1174/021347413807719166
- Rollero, C., Leon, C. M., Martini, M., & De Piccoli, N. (2022). Enjoyment of Sexualization in Men and Women: Relationships with Ambivalent Sexism and Body Image Coping Strategies. *Sexuality & Culture*, 1-19.
- Rosenberg, M. (1965). *Rosenberg Self-Esteem Scale (RSES)*. APA PsycTests.
<https://doi.org/10.1037/t01038-000>
- Sarwer, D. B., & Crerand, C. E. (2004). Body image and cosmetic medical treatments. *Body Image*, 1(1), 99-111
- Slevec, J., & Tiggemann, M. (2010). Attitudes toward cosmetic surgery in middle-aged women: Body image, aging anxiety, and the media. *Psychology of Women Quarterly*, 34(1), 65-74.
- Smith, E. R., & Mackie, D. M. (2007). *Social Psychology*, (3rd ed). Hove: Psychology Press.
- Smith-Jackson, T., Reel, J. J., & Thackeray, R. (2011). Coping with “bad body image days”: Strategies from first-year young adult college women. *Body Image*, 8(4), 335-342.
- Swami, V. (2009). Body appreciation, media influence, and weight status predict consideration of cosmetic surgery among female undergraduates. *Body Image*, 6, 315–317.
- The Aesthetic Society Aesthetic. (2021). Plastic Surgery National Databank STATISTICS diseases. (30.08.2022, tarihinde <https://cdn.theaestheticsociety.org/media/statistics/2021-TheAestheticSocietyStatistics.pdf> adresinden alınmıştır.)
- Von Soest, T., Kvaalem, I. L., Skolleborg, K. C., & Roald, H. E. (2006). Psychosocial factors predicting the motivation to undergo cosmetic surgery. *Plastic and Reconstructive Surgery*, 117(1), 51-62.